

Waluch, Kazimierz

Paweł Włodkowiec w świetle dokumentów Archiwum Watykańskiego : Registri delle Suppliche, Registri Lateranensi, Registri Vaticani

Notatki Płockie 43/4-177, 6-12

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PAWEŁ WŁODKOWIC W ŚWIETLE DOKUMENTÓW ARCHIWUM WATYKAŃSKIEGO

Registri delle Suppliche, Registri Lateranensi, Registri Vaticani

Do niedawna prawie zupełnie zapomniany, Paweł Włodkowiec wkracza z wolna do panteonu wybitnych postaci naszego regionu. Dzieje się tak za sprawą rosnącego zainteresowania postępową myślą wybitnego prawnika XV wieku. Każda inicjatywa w kierunku lepszego poznania i zrozumienia Pawła Włodkowica wzbogaca tradycje historyczne Ziemi Płockiej.

Jednym z pierwszych kroków w tym kierunku było seminarium naukowe zorganizowane przez Towarzystwo Naukowe Płockie. Bogaty materiał z tego spotkania został opublikowany w "Notatkach Płockich" w 1983 roku¹.

Ogromny wkład w popularyzację swego patrona posiada również Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku. Znajduje to swój wyraz w licznych publikacjach².

Niniejszy artykuł stanowi zatem kontynuację niezwykle cennej i potrzebnej inicjatywy, mającej na celu popularyzację osoby Pawła Włodkowica. Powstał w trakcie wizyty w Rzymie na przełomie 1998/1999 roku. Poszukiwania dokumentów związanych z Pawłem Włodkowicem prowadzone były w Archiwum Watykańskim, a także częściowo w Bibliotece Watykańskiej.

WSTĘP

Archiwum Watykańskie jest miejscem szczególnym. Wydaje się, że prawidła upływającego czasu nie mają tu swego zastosowania, a stare księgi-świadkowie minionych epok dają świadectwo naszej historii. Miejsce jest niezwykle nie tylko ze względu na bezmiar informacji, lecz również dlatego, że pismo sprzed pięciuset czy tysiąca lat tak niewiarygodnie skraca odległość czasową między tamtymi wydarzeniami a czytelnikiem współczesnym. Wrażenie wyjątkowe, niezapomniane, mobilizujące do twórczej pracy i kolejnego wysiłku, aby tam powrócić.

Nie należy jednak mylić Biblioteki Watykańskiej i Archiwum, gdyż są to dwie niezależne instytucje, choć w

pewnym względzie uzupełniające się. Archivio Segreto Vaticano zostało oficjalnie otwarte przez papieża Leona XIII w 1882 roku, co nie znaczy oczywiście, że udostępnione zostały wszystkie materiały. Obowiązuje tu prawo 100 lat, a i to nie oznacza wolnego dostępu do całości zbiorów. Są one zebrane w Fondi documentari zawierające dokumenty dotyczące określonych zagadnień (np. Archivio della Nunziatura in Varsavia, Concilio Vaticano I) lub dokumenty różne (np. Miscellanea)¹.

Nie jest łatwo opanować ogrom materiału zawartego w Archiwum, czego doskonały dowód daje ilość sporządzonych bibliografii. Wiele spośród dokumentów nie zostało jeszcze sklasyfikowanych, a kolejne prace badawcze przynoszą następne odkrycia. Badacz powinien wiedzieć zatem gdzie należy prowadzić poszukiwania, ponieważ okazać się może, iż potrzebny materiał znajdować się będzie w kilku różnych Fondi. Sprawia to, iż praca w Archiwum staje się wielką przygodą, w której często nie wiadomo do końca jaki będzie wynik badań.

Istnieje jednakże bibliografia opisująca zbiory Archiwum. "Schedario Garampi", bo o nim mowa, jest monumentalnym dziełem, które stanowi efekt długoletniej pracy Giuseppe Garampi, Prefekta Tajnego Archiwum Watykańskiego oraz Archiwum Zamku św. Anioła w latach 1751 - 1772. Do dnia dzisiejszego ów Katalog stanowi jedyny Indeks Ogólny dokumentów Archiwum, obejmujący okres prawie do końca XVIII wieku.

Katalog ów obejmuje 800.000 fiszek zgrupowanych w 125 tomach. Wyodrębniono z nich dziesięć działów: Beneficja, Biskupi, Chronologia, Kardynałowie, Kościoły Rymu, Miscellanea I, Miscellanea II, Opaci, Papieże, Urzędy. Ponieważ notatki te sporządzane były ręcznie, dla ich prawidłowego odczytania niezbędna jest konsultacja z jednym z opracowań tegoż Katalogu.

Istnieją również rejestry obejmujące te spośród dokumentów Archiwum, które dotyczą zagadnień bardziej szczegółowych. Do tej grupy należą m.in. "Monumenta

¹ T. Chrostowski, *Paweł Włodkowiec z Brudzenia - życie i dzieło (ok. 1370-1435)*, "Notatki Płockie" 1983, nr 2, s. 3-9.

² Kazimierz Waluch, *Patron naszej Uczelni - wielki orędownik polskości. Paweł Włodkowiec a spór polsko-krzyżacki*, [w:] "Gazeta Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku" 1996, nr 3, s. 1,4.

- E. Anna Wesołowska, *Paweł Włodkowiec współczesne znaczenie poglądów i dokonań*. Płock 1997,

- Kazimierz Waluch, *Poszukiwany Paweł Włodkowiec*, [w:] "Gazeta Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku" 1997, nr 5, s. 1,6.

- E. Anna Wesołowska, *Paweł Włodkowiec University College in Plock and its Patron*. Płock 1998,

- Stanisław Wielgus, *Paweł Włodkowiec z Brudzenia. Średniowieczny uczonec, rektor, mąż stanu i dyplomata*, [w:] "Gazeta Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku" 1998, nr 8, s.1,7-9.

- W 1998 roku w ramach Dni Historii Płocka w Muzeum Mazowieckim w Płocku zorganizowane zostało sympozjum nt. "Śladami Pawła Włodkowica. Człowiek - prawo - pokój", podczas którego referaty wygłosili: prof. E.A. Wesołowska, prof. T. Aleksander, ks. dr W. Graczyk. Sesję prowadził ks. dr R. Jaworski.

- *Śladami Włodkowica. Człowiek, prawo, pokój*. Praca zbiorowa pod redakcją prof. dr hab. E. A. Wesołowskiej, "Zeszyty Naukowe Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku". Toruń-Płock 1998, vol. 7.

Poloniae Vaticana", "Bullarium Poloniae" czy "Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae", które stanowią zbiór dokumentów związanych z Polską. Duża część dokumentów uwzględnionych w tych bibliografiach pochodzi z Registri Avignonensi (Registry Awiniońskie), Registri delle Suppliche (Registry Suplik), Registri Lateranensi (Registry Laterańskie) i Registri Vaticani (Registry Watykańskie).

Mimo pomocy, w postaci bibliografii zbiorów, praca badawcza nad tymi dokumentami wymaga wielkiego wysiłku i doskonałej znajomości materii. Trudności może być wiele. Jedną z takich kwestii jest niewątpliwie sprawa datowania dokumentów. Pamiętać należy o zwyczaju rozpoczynania roku w dzień święta Zwiastowania Najświętszej Marii Panny, co przypada na połowę kwietnia. W takim wypadku np. luty będzie uwzględniany w roku ubiegłym. Po wprowadzeniu zmian w Registrach, rok rozpoczynano w dzień Narodzin Pańskich, tj. w grudniu, co sprawia, że ten sam luty będzie musiał być zaliczony do roku przyszłego. Dodatkowo sprawę komplikuje fakt, że nawet po ustanowieniu początku roku w grudniu, wielokrotnie urzędnicy, siłą przyzwyczajenia, wracali do pierwotnej formy datowania zaczynając rok od kwietnia. Stąd też podany wykaz dokumentów zachowuje tutaj porządek chronologiczny wpisów do ksiąg kancelaryjnych według dat za "Bullarium Poloniae". Poniższy wykaz obejmuje jedynie materiał zawarty w Registrach Suplik, Registrach Watykańskich oraz Registrach Laterańskich.

Trudność w identyfikacji poszczególnych dokumentów łączy się również często z różnicą dat w tychże dokumentach i składanych suplikach. Te ostatnie spiswane były najczęściej przez papieskich notariuszy, a ich kopie wpisywano w specjalnych księgach kancelarii papieskiej - Registra Supplicationum tylko w wypadku asygnowania supliki przez papieża. Nie wpisywano suplik odrzuconych przez papieża.

Zdarza się również sytuacja odwrotna, gdy brak jest dokumentów, choć wpis w Registrze Suplik istnieje (np. gdy chodzi o nadanie beneficjów). Taki stan mógł zaistnieć w wypadku, gdy zainteresowanym wystarczyło posiadanie zaszygnowanej supliki.

Bywa również, że dokumenty nie posiadają swego odzwierciedlenia w księgach, co przypisywać można także stratom Archiwum Watykańskiego, szczególnie w tym względzie były wieki XIV i XV naznaczone okresem Wielkiej Schizmy Zachodniej. Wtedy właśnie zaginęło wiele ksiąg kancelaryjnych, których zachowaną ilość trudno jest nawet porównać z wcześniejszymi Registrami Watykańskimi.

Większość cytowanych poniżej tekstów związanych z życiem, działalnością i pośmiertnym wspomnieniem Pawła Włodkowica, pochodzi już z Registrzów Laterańskich, które stanowiły efekt reformy kancelarii papieskiej w czasach Bonifacego IX. Duża ilość dokumentów związanych z Polską przypada na czasy Marcina V. Związane jest to nie tylko z osobistą sympatią papieża do Rzeczypospolitej, lecz również jest wynikiem wzrostu znaczenia Polski na arenie europejskiej. Późniejsze zawirowania historii wprowadziły jednak wiele nieładu

do kancelarii papieskiej. Wzrost biurokracji i nierzadko brak odpowiedniej dbałości w prowadzeniu ksiąg prowadził często do pomyłek i błędów. Ogromna ilość suplik sprawiła, że papież był w stanie asygnować tylko te najważniejsze (co czynił podpisem "Fiat" oraz pierwszą literą swego imienia chrzestnego "O"), inne asygnował wicekanclerz, kierownik kancelarii (słowem "Concessum").

Objaśnienia poszczególnych dokumentów podane zostały w ich oryginalnym brzmieniu, słowami jakich użyto w rękopisie. Stąd też wynikają czasem istotne różnice w stosunku do łaciny klasycznej, spowodowane ewolucją języka, błędami pisarzy, powstawaniem nowych terminów lub zmianą już istniejących. Zapewne z tego też wynika różnica w pisowni nazwiska Włodkowic, gdyż spotykać można jego trzy formy: Władimiri (np. w dokumencie z 26 lipca 1398), Włodkonis (14 Martia 1437) i Scoladimiri (17 Martii 1438).

W przypadku szczególnego znaczenia tekstu, zostanie on w części zacytowany. Często zdarza się jednak, że istotę dokumentu oddać można za pomocą kilku zdań, gdyż ich oryginalna forma podporządkowana jest od wieku ustalonemu układowi redakcji (np. większość bulli papieskich). Wtedy odrzucona została przyjęta formuła (np. długie listy z godnościami osób, których dotyczył dokument), gdyż nie wpływa ona na zrozumienie tekstu. Na końcu dokumentu podano cyfrę oznaczającą opłatę kancelaryjną. Natomiast suma umieszczona po nazwie beneficjum stanowi roczny dochód tegoż beneficjum obliczany według wartości pobieranych dziesięcin. Podany skrót źródła dokumentu zawiera nazwę Regustru, jego numer oraz stronę z zaznaczeniem recto i verso.

"Możliwość prowadzenia badań uważana jest za przywilej, nie za prawo" jak słusznie stwierdza Maria Luisa Ambrosini w swej książce poświęconej Archiwum Watykańskiemu².

Autor dziękuje wszystkim, którzy przyczynili się do tego, iż mógł pracować w tym niezwykłym miejscu.

PAWEŁ WŁODKOWIC W ŚWIETLE DOKUMENTÓW ARCHIWUM WATYKAŃSKIEGO: Registri delle Suppliche, Registri Lateranensi, Registri Vaticani

26 Iulii 1398

Paulo Wladimiri clerico Ploc. d., baccalario in decr.: Eidem, de canonicatu Wlad. Proviso, scholasteria Pozn. (15 marc. arg.), per ingressum Petri de Sczitniky in monast. Aulae Regiae OCist. Pragensis d. vacans, confertur.

Cop. Reg. Lat. 62, f. 100 - 101v.

30 Decembris 1400

Episcopo Tudensi et praeposito eccl. s. Petri Cruszviensis ac officiali Wlad.: Mandatur, ut Paulo Wladimiri scholastico Pozn. (18 marc. arg.), mgr in art. et

baccalario decr., scholasteriam Ploc. (18 marc. arg.), quam Nicolaus Sowka a papa amotus possidebat, assignet. Facultas cumulandi ambas scholasterias per triennium conceditur. XXX.

Cop. Reg. Lat. 95, f. 78 - 79.

19 Augusti 1403

Officiali Ploc.: « Matthiae de Nexino... petito continebat, quod orta dudum inter ipsum et... Paulum Wladimiri... super canonicatu et praebenda ac scholasteria dictae. Ploc. eccl., quos tunc per obitum qn. Nicolai Sowka ipsius canonici et scholastici vacantes Matthias se auctoritate ap. assecutum fuisse canonicos illosque aliquandiu tenuisse... et possidere... dictumque Paulum se postmodum cum favore... Iacopi episcopi Ploc. ipsum Matthiam eisdem canonicatu et praebenda ac scholasteria... spoliasset eosque... detinere, Paulus vero praedicti eosdem... ad se de iure spectare assererent, ... materia questionis et causa huius modi per appellationem dicti Pauli ad SA legitime introducta nos causam Jeronimo Seydenberg... Palatii Ap. auditori audiendam... commisimus... Qui quidem auditor... per suam definitivam sententiam pronuntiavit... Paulum ab eisdem canonicatu et praebenda ac scholasteria amovendum fore... « Mandatur, ut praedicta beneficia sequestrare procurret exhibiturus id, quod de ipsorum « fructibus debitis eorum supportat(is) oneribus superesse contingerit illi, qui finalem in causam victoriam obtinebit... ». XIV.

Cop. Reg. Lat. 108, f. 175 - 175v.

6 Aprilis 1405

Episcopo Anconitanensi et decano Wlad. ac custodi Varsszaiensi Pozn. d.: Mandatur, ut Matthiae Falislai de Nexino canonicatum et scholasteriam Ploc., quos per obitum Nicolai dicti Sowvko vacantes assecutus est et illo aliquamdiu tenebat, a Paulo Wladimiri clerico Ploc. d. occupatos et sententiis auditorum Palatii Ap. Matthiae audiudicatos, faciant restitui, nec non eidem de expensis causae 18 fl. a. responderi. LIV.

Cop. Reg. Lat. 120, f. 280 - 282v.

21 Maii 1408

Ferentinatesi et Pozn. episcopis ac praeposito Gnez. « Dudum... per... Bonifacium PP. IX, praedecessorem nostrum accepto quod... Petrus de Sczytynki monachus monast. S. Mariae in Aula Regia OCist. Pragensi d., tunc scholasticus eccl. Pozn. praefatum monast. ingressus existetur et cum propterea scholasteria dictae eccl., quam idem Petrus tunc obtinebat, quamprimum ipse dictum ordinem expresse professus, vel annus probationis lapsus foret, aut constaret ipsum evidenter vitam absolute voluisse mutare, vel scienter habitum assumpsisset professorum et per tri-

duum gestasset, vacare speraretur, idem praedecessor de dicta scholasteria... Paulo [Wladimiri baccalario in decr.]... mandaverat provideri. Et deinde ad audientiam eiusdem praedecessoris deducto, quod olim in provinciali concilio Gnez. dudum... statutum fuerat, ... quod si qui clerici... concubinas tenere publice reperirentur, nisi infra mensem a tempore monitionis ipsis super hoc facienda se ab eorum consortio separarent. Ita, quod illis in propriis, vel aliis domibus quibuscumque non cohabitarent, nec ad illas accederent, omnibus beneficiis eccl., quae tunc obtinuerent, eo ipso privati existuntur, ... et quod Nicolaus dictus Sowka olim canonicus et scholasticus eccl. Ploc. quendam mulierem, quam tunc publice tenuerat in concubinam, infra huius modi mensem dimittere non curaverat, ... idem praedecessor episcopo Ploc., ut vocatis dicto Nicolao et aliis... super praemissis auctoritate ap. inquireret... et si per ipsam inquisitionem ita esse reperiret, eundem Nicolaum praedictis canonicatu... ac scholasteria eccl. Ploc. sententialiter declareret... privatum eumque amoveretur... et per quasdam alias dedit in mandatis, ut... eosdem canonicatum... ac scholasteriam eccl. Ploc. (insimul 36 marc. arg. puri)... sic vacantes eidem Paulo... conferret, ... volens nihilominus idem praedecessor, quod dictus Paulus quamprimum... eiusdem scholasteriae eccl. Ploc. possessionem foret pacificam assecutus, praedictae litterae, per quas sibi de ipsa scholasteria eccl. Pozn. provideri mandaverat, ... extunc essent cassae... Postmodum vero... praedecessor... eidem Paulo concessit, quod praedictae litterae... plenumque obtineant roboris firmitatem etiam, si praedicti... proventus dictam summam excessissent, dummodo ultra 76 marc. arg. puri... non valerent annuatim... ». Mandatur, ut eidem Paulo dictam scholasteriam Pozn. (15 marc. arg. puri) denuo assignent, non obstante eo, quod papa die hodierna praefato Paulo de praedictis canonicatu et scholasteria Ploc. (insimul 70 marc. arg. puri) eidem primo per episcopum Ploc. in lite cum praefato Nicolao Sowka et deinde per auditorem Palatii Ap. in lite cum Matthia Falislai de Nexio adiudicatis per alias litteras providit. LXXX, »De mandato in bulla et registro «.

Cop. Reg. Lat. 131, f. 35v - 38.

21 Maii 1408

Paulo Wladimiri presbytero Ploc. d.: Ut supra narratur. Omnis nota infamiae occasione praemissorum contracta aboletur et proventus ex canonicatu et scholasteria Ploc. interim percepti ea conditione remittuntur, ut eosdem canonicatum et scholasteriam exnunc realiter dimittat. LX.

Cop. Reg. Lat. 131, f. 90 - 92v.

24 Martii 1411

Paulo Wladimiri scholastico Pozn.: Conceditur, ut non obstante iuramento occasione receptionis licentiae

in decretis in Studio Paduano praestito, quod etiam doctoratus insignia iuxta consuetudines et statuta in eodem Studio reciperet, propter gravem et sumptuosam distantiam loci et electionem ad legendum decretales in Studio Crac. Recipere insignia huius modi in dicto Studio Crac. valeat. XX.

Cop. Reg. Lat. 147, f. 144.

17 Augustii 1415

Paulo Wladimiri decr. doctori: Eidem, custodi Crac. canonico Crac. ed Wlad. (insimul 50 marc. arg. puri) canonicatus Pozn. (16 marc. arg. puri), per promotionem Andreae electi Pozn. vacans, a Baldassaro, tunc Iohanne XXIII die 5 [non.] Ianuarii 1415 [a. V] donationi ap. reservatus et eidem Paulo concessus quamvis litterae Iohannis XXIII confectae non essent, confirmatur. In e. m. episcopo Pistoriensi et decano Gnez. ac Officiali Pozn. XIII, XV.

Cop. Reg. Lat. 186, f. 215 - 216.

13 Maii 1418

Exigentibus Nicolao Gnez. archiepiscopo, Iacopo Ploc. episcopo, Petro Bolestae S.A. notario, Paulo Wladimiri custode Crac., Iohanne castellano Kalisiensi et Zavisio Nigro capitaneo Cruswicensi, ambaxiatoribus et procuratoribus Wladislai regis Poloniae ac Alexandri alias Witoldi ducis Litvaniae ex una, nec non Iohanne archiepiscopo Rigensi, Iohanne episcopo Warmiensi, Petro Warmedith procuratore generali Ord. B. Mariae Theutonicorum et magistris Francisco de Risel et Gaspare Scultemplug praeposito Warmiensi ambaxiatoribus Michaelis Cuchemestre generalis magistri ac totius ordinis praefati ex altera partibus, una eum Sigismundo Romanorum et Hungariae rege inter partes praedictas treugae a festo b. Margaretae [13 Iulii] usque ad festum dictae virginis subsequens ad annum indicuntur. Mandatur, ut magister et ordopraedicti villas O(r)low, Murzynow et Nouawesz ad manus ipsius Romani regis hinc ad festum praefatae Margaretae proxime futurum assignent. Romanorum rex praefatas villas regi Poloniae assignare debeat, quae ville nullo modo fortificari possint. Et ita mandatur sub poena 100 000 fl. applicandorum pro Poloniae ac Witoldo duci.

Or. Berlin, Arch. Ord. Theutonicorum, Nr 373, Sch. 10,3.

Cop. Reg. Vat. 352, f. 124 - 125.

5 Septembris 1420

Iohanni Simonis clerico Pozn. d.: Eidem altare b. Petri in eccl. Pozn. (8 marc. arg. p.), per promotionem Iohanni [de Luben] electi Primisliensis vacans, confertur. S. m. episcopo Condomiensi et Gnez. ac Crac. custodibus. XI, XIII.

Sup. Reg. Sup. 146, f. 246v - 247. (Fiat.)

Cop. Reg. Lat. 209, f. 194v - 195.

4 Octobris 1420

Paulo Wladimiri custodi Crac.: Eidem, Wladislai Regis Poloniae ad Curiam Romanam ambaxiatori, custodiam Crac., canonicatus i ecclesiis Wlad. et s. Viti Cruswicensi, nec non certas decimas de mensa episcopali Crac. d. ad vitam concessas (insimul 80 marc. arg. p.) obtinenti, facultas cumulandi dictam custodiam cum quibusdam aliis beneficiis conceditur. XXX.

Cop. Reg. Lat. 206, f. 42v.

21 Octobris 1421

Paulo Wladimiri decr. doctori: Eidem, Wladislai regis Poloniae ambaxiatori, custodi eccl. s. Viti in Castro Cruswicensi Wlad. d., canonico Gnez. et Wlad., plebano in Clodawa Gnez. d., certas decimas de mensa episcopi Crac. obtinenti (insimul 125 marc. arg. p.), canonicatus Crac. (insimul 50 marc. arg. p.), per promotionem Iohannis electi Wlad. vacans, confertur. S.m. Frequentinensi et Pozn. ac Ploc. episcopis. XIV, XVI.

Sup. Reg. Sup. 157, f. 25v - 26 (« Fiat, ut petitur et dimittat.O »).

T. 155, f. 293 - 293v (Fiat).

Cop. Reg. Lat. 210, f. 99 - 100.

21 Octobris 1421

Miroslo Kelczonis decr. doctori, canonico Gnez., familiari nostro: Eidem certus canonicatus (insimul 18 marc. arg. p.) in eccl. Crac., per assecutionem a Paulo Wladimiri alterius canonicatus vacaturus, confertur.

S. m. episcopis Electensi et Anagnensi ac decano Gnez. XXII.

Cop. Reg. Lat. 226, f. 283v - 284v.

2 Iunii 1423

Sup. Nob. Jeronimus alias Sandiwogius Michaelis de Lang clericus Ploc. d., bac. art., ut sibi de custodia Crac. (14 marc. arg. p.), quam Paulus Wladimiri decr. dr resignare proponat, provideatur. Fiat.

Sup. Reg. Sup. 168, f. 145v - 146.

13 Septembris 1423

« Pendente lite et causa in... Palatio Ap. inter... Paulum Wladimiri tunc canonicum eccl. Pozn., possessorem et reum ex una ac qn. Stanislaum dictum Czolek actorem ex alia parte super canonicatu et praeb. dictae eccl. partes ipse... questionem huius modi... psuerunt in manibus... episcopi Pozn., ut sive per iustitiam, sive per concordiam eandem questionem terminaret... Qui quidem episcopus... per suam sententiam, quam super hoc in scriptis protulit, diffinivit, quod praefatus Paulus cederet possessioni eidem Stanislauro dictorum canonicatus et praebendae, quodque vice versa idem Stanislaus cedere deberet de quodam canonicatu et praebenda s. Viti in Castro Crusuiciensi Wlad. d., quos tunc obtinebat, de quibus dicto Paulodeberet provideri. Quam sententiam et decretum huius modi utraque pars praedicta approbavit... cedendo dictis beneficiis hinc inde, ex qua cessione taliter ex utraque parte facta alter alterius beneficium assecutus fuerat... et pluribus annis pacifice iam possedit, prout possidet de praesenti... Sup. SV idem... Paulus, ut cum idem episcopus apud S.A. praesentialiter constitutus eidem Sanctitati per eius organum de praemissis certificet, quatenus... dignemini declarare dictam litem taliter fuisse extinctam, quod non sit necesse in quibuscumque gratiis post modum sibi factis, aut faciendis de praedicta lite aliquam facere mentionem... Fiat, quod adhibeatur fides episcopo Pozn. se subscribenti. O. BP. Et ego Andreas episcopus Pozn. ... manu propria hic subscribens testificor omnia praemissa esse vera. »

Sup. Reg. Sup. 170, f.222.

4 Novembris 1430

« Cum nuper... Paulus Wladimiri rector par. eccl. in Clodawa Gnez. d., decr. dr. ecclesiam par. in Clodawa, Gnez. d. quam obtinet, ... resignare proponet, SV inter alia eundem Paulum postquam dictam eccl. resignaret, ut praefertur, yconomum ! et defensorum bonorum eccl. praefatae, quod viveret, seu quamdiu sibi placeret, auctoritate ap. ... deputari et nonnullas decimas in certis locis, seu villis in petitione, in qua villae, videlicet Zawada alias Tuszewo, Lubro et Coszozs dictae d. etiam ad dictam eccl. pertinentes et super quibus lis in Palatio Ap. pendet indecisa, per errorem et ex inadvertentia nominatae... non sunt, plenius continetur. Dignetur SV litteras ap. super eadem petitione conficiendas cum expressione dictarum... villarum expediri mandare... ». Concessum.

Cop. Reg. Sup. 257, f. 185v.

2 Ianuarii 1433

Praeposito Ploc. : Mandatur, ut praedicto Iohanni Stanislai canonicatu Wlad. (6 m. arg.), modo simili va-

cantem assignet. XXVI.

Sup. Reg. Sup. 282, f. 118v.

Cop. Reg. Lat. 318, f. 306v - 307v.

27 Ianuarii 1433

« Cum Paulus Wladimiri canonicus Crac. monasterium de Sublaco OSB sit ingressus et propterea canonicatus et praebenda eccl. Crac., quos obtinet, quamprimum dictum ordinem expresse professus, vel annus probativus lapsus fuerit, aut evidenter constiterit ipsum vitam absolutam mutare velle, seu scienter habitum receperit et per triduum gestaverit professorum, vacare sperentur » sup. Iohannes Stanislai [de Rosthowo] clericus Ploc. d., de eccl. par. in Gambino (10 marc. arg.) Pozn. d. et canonicatu Tridentino [taxa deest] provisus, ut sibi de dicto canonicatu Crac. provideatur. Concessum.

Sup. Reg. Sup. 282, f. 118 - 118v.

12 Februarii 1433

Sup. nob. Iohannes Stanislai de Rostchcowo clericus Ploc. d., de canonicatu Tridentino, de quo in manibus papae cedit, et de eccl. par. in Gambino (10 m. arg.) Pozn. d. provisus, ut sibi de canonicatu Crac. (36 m. arg.), per Pauli Wladimiri monasterium de Specu OSB ingressione vacante, provideatur. Item sup. Iohannes, ut sibi de canonicatu Wlad. (6 m. arg.), per resignationem praefati Pauli vacanti, provideatur. « Concessum, ut petitur, pro utroque... ».

Sup. Reg. Sup. 283, f. 53 - 53v.

16 Aprilis 1433

Matthiae Grimislai de Brodi, plebano in Niesamisł (4 m. arg.) Pozn. d.: Eidem canonicatus Wlad. (10 m. arg.), per ingressione Pauli Wladimiri in monast. Sublacense vacaturus, confertur. S. m. decano et cantori Cruschwicensi ac praecentori Elnensi. XII, XIV.

Cop. Reg. Lat. 320, f. 79v - 81.

16 Aprilis 1433

Iohanni Rey : Eidem plebano in Coszczelicz Crac. d. (14 m. arg.) et praebendario s. Georgii in castro Crac. (6 m. arg.), canonicatus Crac. (12 m. arg.), per ingressione Pauli Wladimiri in monast. Sublacense vacaturus, confertur. S. m. abbati monast. in Mogila et decano eccl. s. Floriani extra muros Crac. ac praecentori Elnensi. XII, XIV.

Cop. Reg. Lat. 320, f. 81 - 82.

28 Septembris 1433

Episcopo Aprutinensi et Wlad. ac Pozn. archidiaconis: Mandatur, ut Albertum archiepiscopum Gnez. in pacifica possessione decimarum novalium in villis Lubno, Zawada, Cossorz et Jastrzambe eidem per 4 auditores Palatii Ap. in lite cum Paulo Wladimiri olim rectore eccl. in Clodawa adiudicatarum conservent, nec non de expensis litis 40 fl. de Camera faciant responderi.

Cop. Gnez., Arch. Archidioec., nr 409, litterae dicti executoris de data : Roma, 5 Octobris 1433.

Ed. Cod. Mai. Pol., V, 537.

24 Februarii 1435

Praeposito Miraspicensi: Mandatur, ut Iohanni Stanislai de Rosthcowo canonico Ploc. (6 m. arg.) et Wlad. (6 m. arg.) canonicatum Cruschwicensem (12 m. arg.), per resignationem Pauli Wladimiri vacantem, assignet. XXVI.

Sup. Reg. Sup. 301, f. 62 - 62v. (Concessum)

Cop. Reg. Lat. 326, f. 167 - 168.

11 Martii 1436

Sup. Iohannes Rey canonicus Pozn. et s. Georgii in castro Crac., rector in Coszzelec ! Crac. d. eccl. (insimul 30 m. arg.), ut si ex eventu litis inter ipsum reum et possessorem et Paulum Wladimiri, qui OSB professus dicitur, super canonicatu Crac. (18 m. arg.), per promotionem Wladislai episcopi Wlad. vacante, in Palatio Ap. vertentis constiterit neutri litigantium ius competere, sibi de dicto canonicatu provideatur. Concessum.

Sup. Reg. Sup. 303, f. 48v - 49.

14 Martii 1437

Episcopo Valuensi et archidiacono Pozn. ac officiali Gnez.: Mandatur, ut Iohanni Stanislai canonicatum in eccl. s. Viti Cruschwicensi, per resignationem Pauli Wlodkonis vacantem et in lite cum Meczkone et Borscha in Palatio Ap. vertente adiudicatum, assignet, nec non de expensis causae 30 fl. a. de Camera eidem faciant responderi. XVI.

Cop. Reg. Lat. 348, f. 27v - 28v.

Ferrariae, 29 Ianuarii 1438

Iohanni Walling Palatii Ap. auditori: Mandatur, ut Iohanni Stanislai de Pangowo clerico Gnez. d. canonicatum Wlad. (8 m. arg.) per obitum Pauli Wlodkonis et resignationem Iohannis Stanislai de Costowo [= Rostkowo] auctoritate ap. assignent. XXIV.

Sup. Reg. Sup. 334, f. 86 - 86v.

Cop. Reg. Lat. 356, f. 87 - 89.

Ferrariae, 17 Martii 1438

« Alias per SV accepto, quod qn. Paulus Scoladimiri [= Wladimiri] canonicus eccl. s. Viti Cruschwicensis Scola-dislauiensis [= Wladislauiensis] d. ... resignare proponeret, eadem Sanctitas per suas litteras... dedit in mandatis, ut si esset ita, ab eodem P(aulo)... resignationem canonicatus et praebendae hm... admitteret, dictosque canonicatum et praebendam... Iohanni Stanislai de Roschomo ! ... nob. ... assignaret, expresso tunc, quod ipsorum canonicatus et praebendae collatio ad regem Poloniae... pertinere dinosceretur... Interim dicto P(aulo) extra Romanam Curiam vita functo praefatus Iohannes Stanislai contra quosdam Mecko(ne)m et Borstom ! Vindini in eadem Curia super dictis canonicatu et praebenda litigando definitivam pro se adiudicatoriam sententiam reportavit... ipsos canonicatum et praebendam assecutus, illos aliquandiu tenuit, prout tenet... Ab aliquibus asseritur eosdem canonicatum et praebendam de iure patronatus ipsius regis existere et pro eo, quod resignatio et admissio hm. Apud dictam Sedem factae fuerunt, de collatione et provisione viribus haesitatur... » Sup. dictus Iohannes canonicus et cantor Ploc. (14 m. arg.), super canonicatu Wlad. litigans (6 m. arg.), de canonicatu Lauriciensis Gnez. d. (16 m. arg.) provisus, ut sibi de dicto canonicatu Cruschwicensi (12 m. arg.) denuo provideatur. Concessum.

Sup. Reg. Sup. 345, f. 102 - 103.

Skróty :

a. - annus, aurum (de moneta),
ap. - apostolicus,
arch. - archivum,
arg. - argentum,
art. - artium, artes liberales,
b. - beatus, beata,
bac. - baccalarius,
BP - Beatissimus Pater,
cod. - codex,
Crac. - Cracovia, Cracoviensis,
d. - diocesis,
decr. - decretorum (de doctore),
eccl. - ecclesia, ecclesiasticus,
ed. - edidit, editio,
fl. - florenus,
marc. - marca,
monast. - monasterium,
nob. - nobilis,

OCist. - Ordo Cisterciensis,
ord. - ordo,
OSB - Ordo s. Benedicti,
Ploc. - Plocensis,
pol. - polonice,
Pozn. - Poznaniensis,
qn. - quondam,

s. - sanctus,
s.m. - simili modo,
SA - Sedes Apostolica,
sup. - supplicat, supplicatis,
SV - Sanctitas Vestra,
Wlad. - Wladislavia, Wladislaviensis.

Konsultowane źródła bibliograficzne:

1. Schedario Garampi.
2. Joannes Ptaśnik, Monumenta Poloniae Vaticana, t. II - III, Acta Camerae Apostolicae, Kraków 1913, Sumptibus Academiae Litterarum Cracoviensis Apud Bibliopolam Societatis Librariae Polonicae.
3. Irena Sułkowska - Kuraś, Stanisław Kuraś, Bullarium Poloniae, t. III, IV, V, KUL 1988.
4. Augustino Theiner, Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae, Romae, Typis Vaticanis, 1860.
5. Camilli Krofta, Monumenta Vaticana Res Gestas Bohemias Illustrantia, t. V, Acta Urbani VI et Bonifatii IX, Praegae 1905.

6. Gerd Tellenbach, Repertorium Germanicum, Verzeichnis der in den Registern und Kameralakten Urbans VI, Bonifaz IX, Inncenz VII und Gregors XII, Berlin, Weidmanusche Buchhandlung 1933.
7. Ulrich Kühne, Repertorium Germanicum, Verzeichnis der in den Registern und Kameralakten Aleksanders V, Johann's XXIII und des Konstanzer Konzils, Berlin, Weidmanusche Buchhandlung 1935.
8. Karl August Fink, Repertorium Germanicum, Verzeichnis der in den Registern und Kameralakten Martin V, Berlin, Weidmanusche Buchhandlung 1958.

PRZYPISY:

¹ Jest wiele ciekawych książek i artykułów traktujących o Archiwum Watykańskim. Ponieważ trudno w tym miejscu wymienić wszystkie, podaję tylko niektóre z nich: L.P. Gachard, Les Archives du Vatican, Bruxelles 1874; L. Guerard, Petite introduction aux Inventaires des Archives du Vatican, Roma-Paris 1901; G. Brom, Guide aux Archives du Vatican, 2e ed., Rome 1911; K.A. Fink, Das Vatikanische Archiv. Einführung in die Bestände und ihre Erforschung, 2. Aufl., Rom 1951; L. Pásztor, Archivio Segreto Vaticano [in] Guida delle fonti per la storia dell'America Latina negli archivi della Santa Sede e negli archivi ecclesiastici d'Italia, Citta' del Vaticano 1970; L.E. Boyle, A Survey of the Vatican Archives and of its Me-

dieval Holdings, Toronto 1972; Il Libro del Centenario. L'Archivio Segreto Vaticano a un secolo dalla sua apertura. 1880/81 - 1980/81, Citta' del Vaticano 1981; L'Archivio Segreto Vaticano e le ricerche storiche. Citta' del Vaticano, 4-5 giugno 1981, a cura di P. Vian, Roma 1983; Archivio Segreto Vaticano, a cura di T. Natalini, S. Pagano, A. Martini, Firenze 1991; Bibliografia dell'Archivio Vaticano, a cura della Commissione Internazionale per la Bibliografia dell'Archivio Vaticano, I-VII, Citta' del Vaticano 1962-1997;

² Maria Luisa Ambrosini, *Tajne archiwa watykańskie*. Warszawa 1995, s. 26.